

Центральний державний архів громадських об'єднань та україніки
(ЦДАГОУ)

КОЛЕКЦІЯ ДОКУМЕНТІВ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ
УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ, ЗІБРАНА ФУНДАЦІЄЮ
ІМЕНІ ОЛЕГА ОЛЬЖИЧА (УКРАЇНА, 1924–1999)

Фонд № **420**

Опис № **1**

справ постійного зберігання

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА В РИМІ

1933–1939 рр.

**Центральний державний архів громадських об'єднань та україніки
(ЦДАГОУ)**

**Колекція документів громадських організацій української діаспори,
зібрана Фондацією імені Олега Ольжича (Україна, 1924–1999)**

Фонд № 420

**Опис № 1
справ постійного зберігання**

Українська громада в Римі

1933–1939 рр.

Зміст

№№ з/п	Назви розділів (підрозділів) опису	номери аркушів опису
	Передмова	3
	Опис № 1	6

Передмова

Українська громада в Римі (далі – Громада) була заснована 7 травня 1933 р. Головною метою цієї організації було об'єднання всіх українців, які перебували в Римі (і взагалі в Італії) на засадах культурно-національних інтересів та взаємної допомоги¹.

Українська громада в Римі ставила перед собою наступні завдання, що були записані в статуті організації: «...ознайомлення членів громади з минулим і сучасним життям українського народу на українських землях і на еміграції, підтримка живого зв'язку межи членами громади та українським суспільством, оборона і пропаганда національної української ідеї за кордоном, праця над зближенням і взаємним кращим пізнанням українського й італійського народів»². У статуті також зазначалося: «Українська громада в Римі мусить стояти на сторожі пропаганди української національної ідеї в Італії, і коли б гурт чи поодинокі особи повели на італійському терені невідповідну акцію, громада мусила би зайняти до тої акції своє становище»³.

Рада (керівний орган Громади) складалася з голови, секретаря та скарбника. Загальні збори Громади відбувалися раз на рік, а щомісяця – загальні сходи, де ознайомлювали членів з нагальними подіями життя, зачитували реферати, проводили дискусії тощо.

В 1933 р. першим головою Громади було обрано Євгена Онацького (1894–1979) – громадсько-політичного діяча, секретаря Української Центральної Ради, журналіста, науковця, дійсного члена Наукового товариства імені Шевченка⁴.

Протягом 1919–1921 рр. – керівник прес-бюро, голова дипломатичної місії Української Народної Республіки в Італії. У 1929–1943 рр. був представником Організації українських націоналістів (далі – ОУН) в Італії. Працював кореспондентом газет: «Діло», «Новий час», «Свобода»⁵.

Викладав українську мову і культуру в Неапольському східному інституті (Istituto Universitario Orientale) та Римському університеті. Уклав «Італійсько-український словник», «Малу українську енциклопедію», написав «Студії з історії культури України».

Як член проводу ОУН, у 1943 р. був заарештований в Італії і два роки відсидів у німецькій в'язниці⁶.

У 1947 р. оселився в Аргентині. Євген Онацький був серед засновників Спілки українських науковців, митців і літераторів та Української центральної

¹ ЦДАГОУ (Центральний державний архів громадських об'єднань та україніки). Ф.420. Оп.1. Спр.1. Арк.1.

² Там само.

³ Там само.

⁴ Енциклопедія українознавства / під ред. В. Кубійовича: Словникова частина. Париж–Нью-Йорк. Видавництво «Молоде життя». 1966. Ч.5. С.1854.

⁵ Там само. С.1854.

⁶ Василик М. Українці Аргентини. Історія та сучасність. Львів. Видавництво Українського Католицького університету, 2009. С.220.

репрезентації в Аргентині; редактор тижневика «Наш клич», альманаху «Відродження», місячника «Дзвін»¹.

Документи Української громади в Римі, передані Фундацією імені Олега Ольжича Центральному державному архіву зарубіжної україніки (далі – ЦДАЗУ) у вигляді компактного розсипу в неупорядкованому стані (акт про приймання-передавання документів на постійне зберігання № 6 від 06.05.2011). Документи охоплюють період 1933–1939 рр.

За підсумками науково-технічного опрацювання укладено опис № 1 справ постійного зберігання фонду № 27 «Колекція документів громадсько-політичних організацій української діаспори, зібраних Фундацією імені Олега Ольжича (Україна)», до якого було внесено 4 справи за 1933–1939 рр.

В 2022 р., на виконання постанови Кабінету Міністрів України від 28.06.2022 № 732 «Про оптимізацію системи центральних державних архівів», наказів Державної архівної служби України від 05.07.2022 № 40 «Про реорганізацію Центрального державного архіву громадських об'єднань України та Центрального державного архіву зарубіжної україніки шляхом злиття» та від 06.07.2022 № 42 «Про заходи щодо реорганізації Центрального державного архіву громадських об'єднань України та Центрального державного архіву зарубіжної україніки» створено Центральний державний архів громадських об'єднань та україніки (далі – ЦДАГОУ), який визначено правонаступником архівів, що було реорганізовано.

ЦДАГОУ прийняв від ЦДАЗУ документи Національного архівного фонду, у тому числі фонд № 27. За рішенням Експертно-перевірної комісії Центрального державного архіву громадських об'єднань та україніки 28.12.2023 (протокол № 2) уточнено назву фонду та надано № 420.

З метою переведення в повнотекстовий формат опису для подальшого оприлюднення його на електронних ресурсах ЦДАГОУ проведено удосконалення опису № 1 справ постійного зберігання за 1933–1939 рр. Здійснено редагування заголовків; удосконалення окремих елементів довідкового апарату до опису (доповнено інформацію про історію фонду у передмові, перескладено зміст). Побудова опису залишилась без змін за номінальним принципом. У межах справ документи систематизовано за хронологією.

У складі документів представлено статут Української громади в Римі, ухвалений на загальних зборах 7 травня 1933 р. і затверджений Міністерством внутрішніх справ Італії в цьому ж році.

Основні напрями діяльності Громади відображено у протоколах загальних зборів (сходин). Хронологічно вони охоплюють період 1933–1939 рр. Протоколи присвячені організаційним питанням, збору коштів на підтримку різноманітних акцій, відзначенню пам'ятних дат, оприлюдненню рефератів з різноманітної тематики, читанню літературних творів тощо.

---

¹ Енциклопедія українознавства / під редакцією В. Кубійовича. Словникова частина.- Париж-Нью-Йорк: видавництво «Молоде життя», 1966. Ч.5. С.1854.

До складу документів увійшли резолюція Надзвичайних зборів Громади від 5 листопада 1933 р. щодо участі у «Всеукраїнській протестній акції проти московських окупантів, що голодом і політичним терором винищують українське населення»; звернення філії української громади в м. Ліберці (Чехословаччина) щодо збору коштів на придбання національного прапора; заяви на вступ та вихід із членів Громади.

До опису увійшли неперіодичне видання «Вісті Музею визвольної боротьби України», де надруковано список жертводавців на Український дім в Празі, та обіжник Європейського об'єднання українських організацій на чужині, що координував спільні дії, акції вищезазначених організацій Європи.

Більшість документів – рукописи, також трапляються машинописи, друк типографський. Мова документів – українська.

Усього за підсумками удосконалення до опису № 1 справ постійного зберігання «Українська громада в Римі» за 1933–1939 рр. фонду № 420 «Колекція документів громадських організацій української діаспори, зібрана Фондацією імені Олега Ольжича (Україна, 1924–1999)» внесено 5 справ. Окремою справою до опису приєднано примірник опису № 1 справ постійного зберігання фонду № 420 в редакції 2012 р.

Центральний державний архів
громадських об'єднань та україніки
(ЦДАГОУ)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ЦДАГОУ

Ольга БАЖАН

Фонд № 420

Опис № 1
справ постійного зберігання
за 1933–1939 рр.

№№ з/п	Ін декс справи	Заголовок справи (тому, частини)	Крайні дати документів справи (тому, частини), дата початку	Крайні дати документів справи (тому, частини), дата закінчення	Кількість аркушів у справі (томі, частині)	Примітки
1		Статут Української громади в Римі. Машинопис	07.05.1933	07.05.1933	1	
2		Протоколи зборів Української громади в Римі. У справі є резолюція про приєднання до «Всеукраїнської протестної акції проти московських окупантів, що голодом і політичним терором винищують українське населення». Машинопис, рукопис	07.05.1933	06.03.1939	28	
3		Звернення, заяви про вступ до Української громади в Римі та вихід із неї. Рукопис	26.05.1933	05.02.1934	4	

№№ з/п	Ін декс справи	Заголовок справи (тому, частини)	Крайні дати документів справи (тому, частини), дата початку	Крайні дати документів справи (тому, частини), дата закінчення	Кількість аркушів у справі (томі, частині)	Примітки
4		«Вісті Музею визвольної боротьби України» неперіодичне видання. 1934. Ч. 5 (м. Прага) та обіжник Європейського об'єднання українських організацій на чужині, № 26. Друк типографський, машинопис	04.1934	11.10.1934	6	
5		Опис № 1 справ постійного зберігання за 1933–1939 рр. фонду № 420 «Колекція документів громадських організацій української діаспори, зібрана Фондацією імені Олега Ольжича (Україна, 1924–1999)» в редакції 2012 р.			7	

До опису внесено 5 (п'ять) справ з № 1 по № 5, у тому числі:

літерні №№ _____ - _____, пропущені №№ _____ - _____.

Удосконалення опису провела
Провідний архівіст
відділу обліку документів
та довідкового апарату
14.11.2023

Віра ФАЗЛЄВА